

8. INSTRUMENTI ZA REGULISANJE MT

I Karakteristike spoljnotrgovinskog sistema i politike u savremenim uslovima

- Osnovni pristup: “Tržišta što je više moguće, države samo koliko je neophodno”
- Funkcije tržišta: alokativna, distributivna, razvojna i informativna
- Instrumenti spoljnotrgovinske politike utiču na uslove razmjene roba i usluga na tržištu
- Agrarni i industrijski protekcionizam visokih carina – *out of date*..
- Spoljnotrgovinska politika u savremenim privredama potpuno je stavljena u službu razvoja

II Spoljnotrgovinski sistemi – teorije i politike:

- Liberalizam vs. Protekcionizam

LIBERALIZAM

- Nakon merkantilizma (16-18v.) – ES,PT, NL, kasnije DE, FR
- Liberalizam, druga polovina 18.v.- UK, industrijska radionica svijeta (Smit, Rikardo, Mil)
- **Zlatni period liberalizma** – druga polovina 19. i 20.vijek
- Osnovno obilježje liberalizma: **intenziviranje saradnje sa svijetom i otvorene granice u ST**
- Na dobitku su efikasni proizvođači i građani koji “jeftinije” kupuju, a gube **neefikasni domaći proizvođači**
- Multiplikuje se dobit onima koji proizvode najbolje proizvode po najpovoljnijim cijenama
- Afirmacija komparativnih prednosti
- **KONKURENTSKA PREDNOST** znači da zemlja napreduje iskorišćavanjem svojih potencijala, koncentrišući se na ono što najbolje proizvodi
- Nosilac liberalizma u svjetskoj trgovini je **WTO** – 9 rundi pregovora o liberalizaciji međunarodne trgovine (Doha..)
- **Urugvajaska runda, 1986-95** – liberalizacijaroba (AGRI, NAMA), sektora usluga, IPRs, protok FDI, djelimično liberalizovan i sektor poljoprivrede i tekstila

...LIBERALIZAM

- Doha runda – 31.jul 2004. –

1. liberalizacija sektora poljoprivrede, ne-poljoprivrednih proizvoda, uvedena su nova pravila WTO u oblasti proizvodnje tekstila i čelika, poboljšan je sistem rješavanja trgovinskih sporova, unapredjeni standardi u oblasti ekologije, uspostavljen sistem zaštite vina i alkoholnih pića (geografske oznake porijekla) liberalizovane usluge u bankarstvu, turizmu, osiguranju.
  2. Nisu liberalizovane investicije, politika konkurencije, transparentnost u jav.nabavkama i carinska procedura
- Liberalizam - svaka zemlja treba da se posveti proizvodnji one robe za koju ima relativno povoljnije uslove proizvodnje (teorija **uporednih** troškova)
  - Protekcionizam se pravda samo kao izuzetna, privremena i kratkoročna mjera
  - **“Što više liberalizma, a protekcionizma samo tamo gdje je i koliko je nužan”** (nivo konkurentnosti, zaposlenosti i profil razvojne politike)

PROTEKCIONIZAM

- **Nastao u SAD i Njemačkoj u drugoj polovini 19. vijeka** – otpor najezdi jeftine robe iz razvijenijih Engleske i Francuske, kako bi se podstakla domaća privreda
- **Aleksandar HAMILTON**, prvi ministar finansija SAD, "Izvještaj o manufakturama", 1791.g. (zaštita mlade domaće američke industrije od strane konkurencije, tj. mnogo jače i starije engleske industrije)
- Američki teoretičar **Henri KERI**, tvorac američkog sistema carinske zaštite, koji se oslanjao na razvoj mlade američke industrije (Principi političke ekonomije, 1804); Keri je zastupao **kombinaciju liberalizma u duhu *laissez faire* i zaštitnih carina u cilju razvoja Amerike**, a time i harmoničnijeg razvoja svijeta u cjelini. Ne samo izvoziti sirovine, graditi harmoniju polj. i industrije, kroz jačanje prerađivačke industrije, kao odgovora na engleski trgovački centralizam
- Po najvećem teoretičaru protekcionizma Nemcu **Fridrihu LISTU** i po praktičaru protekcionizma Amerikancu **HAMILTONU**, svakoj zemlji je potreban **određeni nivo zaštite**, dok u konkurentnosti ne dostigne razvijene zemlje, sa kojima je nužno boriti se na domaćem i svjetskom tržištu. List polazi od toga da svaka zemlja, odnosno njeni potrošači moraju da žrtvuju **sadašnje koristi** (niže cijene, korist potrošača) da bi ubuduće, *sa razvojem svojih proizvodnih snaga*, mogli imati veće i trajne prednosti (više konkurentnih proizvođača).
- U protivnom prijete privredna degeneracija, a mnogi proizvodni sektori, koji bi imali šanse u budućnosti, nestaju sa privredne scene te zemlje.
- Znači da je kod ZUR ispravna jedino **POSTEPENA** liberalizacija tržišta, jer u protivnom može ostati bez privrede, radnih mjesta i bez zarada
- Postoje **OSETLJIVI PROIZVODI** koji bi nestali, pod pritiskom mnogo konkurentnijih stranih proizvođača, ako bi se primenjivao samo liberalizam bez ikakve zaštite domaćeg tržišta 4 (osjetljivi, izuzetno osjetljivi i oni proizvodi koji nisu osjetljivi...).

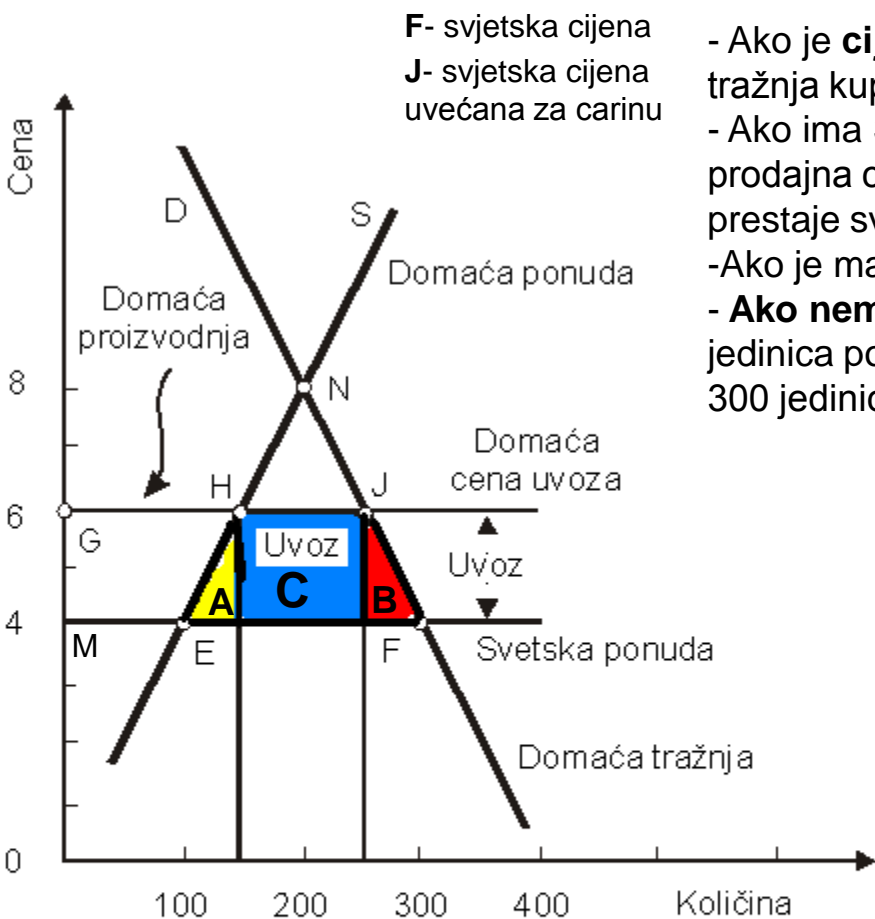
...PROTEKCIONIZAM

- *Kod zaštitne politike uvek postoje različiti interesi domaćih proizvođača koji su zaštićeni i domaćih potrošača koji tu zaštitu plaćaju*
- **ZAŠTITNE CARINE** - carine koje se uvode na osnovu argumenta zaštite domaće mlade industrije (engl. *Infant industry argument*)
- **Fridrih LIST**, Nijemac, živio dugo u SAD, najveći teoretičar protekcionizma (Nacionalni sistem političke ekonomije, **1840**); protekcionizam kao pogled u budućnost; postavio 3 pitanja:
  - 1. ŠTA ŠTITITI? (industrije u razvoju, perspektivno konkurentne u budućnosti)**
  - 2. KOLIKO ŠTITITI? (max do 25% uvozne cijene)**
  - 3. KOLIKO DUGO ŠTITITI? (max do 30 godina)**
- **Kasnije i četvrto pitanje: ČIME ŠTITITI? (mix mjera)**
- Pored mladih industrija, najosjetljivija **poljoprivreda i tekstil**, SPS (fitosanitarni standardi, veterina)
- WTO podržava carine u određenom procentu i zalaže se da se svi drugi instrumenti zaštite ukinu, a da ostanu samo zaštitne carine, jer ih je najlakše kontrolisati

Spoljnotrgovinska politika male otvorene ekonomije

- pojedine zemlje (uključujući i male otvorene zemlje koje ne mogu uticati na svjetske cijene) mogu zahvaljujući slobodnoj trgovini značajnije dinamizirati vlastiti ekonomski rast, baziran na relativnim **komparativnim prednostima**
- U uslovima zatvorene ekonomije, bez spoljne trgovine, cijene su veće, dok se sa ST, ravnotežna cijena formira na nižem nivou
- Ako nema ni carina ni transportnih troškova, ravnotežna cijena je svjetska cijena (npr. ponuda i cijena te robe iz bližeg susjedstva, u uslovima kada je domaća tražnja mala)

Dejstvo carina: smanjenje uvoza i potrošnje, rast cijena i domaće proizvodnje

- Ako je **cijena robe na domaćem tržištu 8€**, a nema ST, domaća tražnja kupuje robu po toj cijeni (tačka N, 200 jedinica)
- Ako ima ST, **svjetska cijena 4€, ali carina više od 4€**, onda je krajnja prodajna cijena veća od 8 €, tj. veća od domaće ponude te robe, pa prestaje svaki interes za izvozom u tu zemlju (**prohibitivna carina**)
- Ako je manja od 4€, onda je to neprohibitivna carina (moguć uvoz)
- **Ako nema carine, cijena je 4€**. Domaći proizvođači nude samo 100 jedinica po cijeni od 4€ (ME), a potrošači po toj cijeni žele kupiti više, tj. 300 jedinica, pa dodatnih 200 jedinica potražnje – se uvozi (EF)

Pretpostavimo da država uvodi carinu od 2 €, te da nema transportnih troškova (ZTN), pa je cijena stranog proizvoda na domaćem tržištu $4€ + 2€ = 6€$
Znači – carina je smanjila uvoz, ali je povećala cijenu, što je smanjilo potražnju!
Po toj cijeni kupci smanjuju svoju potražnju sa 300 na **250 jedinica robe** (viša cijena zbog carine, smanjuje se trgovina);
Po cijeni od 6€ domaća ponuda je 150 jedinica (GH), a uvoz se ostvaruje na nivou od dodatnih 100 jedinica (HJ)

Uvođenje carine povećava javne prihode i dovodi do ispoljavanja neefikasnosti

Trougao A je trošak neefikasnosti u domać. proizvodnji koji je rezultat rasta domaćih cijena (povećanje proizvodnje za 50 jedinica kada postoji carina, ali samo rastom cijena, a ne rastom efikasnosti proizvodnje)
Trougao B je gubitak potrošačke satisfakcije kao posljedica rasta cijena. 50 jedinica manja kupovina;
Četvorougao C je prihod od carine koji odlazi državi. Ovaj prihod u stvari predstavlja svojevrstni transfer od potrošača državi, ali ne i obavezni gubitak efikasnosti (100 jedinica robe * 2 € carine = 200 € budžetskih prihoda)
200 jedinica je carinski prihod, ali on može imati i redistributivni efekat na podsticanje proizvodnje ili izvoza..

III OBLICI ZAŠTITE DOMAĆEG TRŽIŠTA

- **Trgovinska politika** predstavlja skup mjera kojima se osvaruju ciljevi ST i privredne saradnje sa svijetom
- **Ciljevi spoljne trgovine:** rast proizvodnje i zaposlenosti, smirivanje cijena i stabilizacija ekonomskih tokova uopšte, platnobilanski suficit (uravnotežen platni bilans), poželjno uz slobodnu trgovinu i konvertibilnost nacionalne valute

OBLICI ZAŠTITE DOMAĆEG TRŽIŠTA KROZ MJERE SPOLJNOTRGOVINSKE POLITIKE:

1. MJERE KOJE DIREKTNO UTIČU **NA CIJENE**

(carine, prelevmani, uvozne takse i izvozne premije)

2. MJERE KOJE DIREKTNO UTIČU NA **KOLIČINE**

(kontingenti, kvote, dozvole i zabrane uvoza tj. izvoza)

3. OSTALE MJERE

3.1. **zaštitne mjere**, tzv. *safeguard measures*, koje se mogu pripremeno uvesti u skladu sa pravilima WTO, zbog

a) **dampingovanih cijena određene kategorije roba** (nuđenje robe po cijeni i ispod proizvodne, radi prodora na to tržište);

b) prevelikih **izvoznih subencija** neke zemlje ili jednog proizvoda iz više zemalja, kao i

c) vanredni poremećaji na tržištu koji prijete da ozbiljno ugroze situaciju na tržištu i egzistenciju nekog domaćeg sektora proizvodnje;

3.2. zatim različite **necarinske barijere trgovini**, uključujući restriktivni uvozni postupak, tehničke barijere trgovini, sanitarne i fitosanitarne mjere, uvođenje strogih ekoloških standarda, samoograničenje izvoza, sankcije i sl) itd.).

3.3. Ovdje se mogu uvrstiti i **mjere u oblasti povoljnih kreditnih aranžmana za podsticanje proizvodnje za izvoz**, koji su dijelom ili u potpunosti podržani i iz budžeta države.

Devizni kurs je poseban instrument.

...OBLICI ZAŠTITE DOMAĆEG TRŽIŠTA

Carine - obaveza uvoznika (izvoznika) da, u momentu kada roba prelazi državnu granicu plati propisanu sumu novca u korist države

Carina je vrsta državnog poreza, utvrđena carinskim zakonom, koji pored ostalog definiše **pravila carinsko-upravnog postupka, načela carinske zaštite domaćeg tržišta i proizvodnje, nastanak i način plaćanja carinskog duga, mjere carinskog nadzora kao i kazne za carinske privredne prestupe, krivična djela i carinske prekršaje** (definicija na bazi carinskog zakonodavstva, isticanje kontrolne funkcije carina, a ne samo ubiranja prihoda za budžet)

- **Autonomne (sama država) i ugovorne carine (u okviru WTO)**
- **Minimalne (MFN) i maksimalne carine**
- **Carine po vrijednosti, specifične i kombinovane carine**
- **Zaštitne (zaštita domaće privrede) i fiskalne carine (budž.prihod, npr. parfemi)**
- **Sezonske carine (zaštita za domaće poljoprivredne proizvode)**
- **Antidampinške i kompenzatorne carine**
- **Prohibitivne (previsoke, nemoguć uvoz) i retorzivne ("osvetne") carine**

Carinska osnovica – vrijednost uvezene robe na koju se primjenjuje carinska stopa da bi se dobio iznos carine

Carinska tarifa Spisak roba svrstane po uobičajenoj međunarodnoj nomenklaturi i sa odgovarajućim car. stopama

Odstupanje od carinske tarife – slučaj postojanja carinskih kontigenata (do nivoa odobrenog kontigenta niža carina ili potpuno bez nje)

Carinsko područje – teritorija na kojoj se primjenjuje nacionalna carinska tarifa i carinski propisi

VRSTE RESTRIKTIVNIH MJERA

1. Količinska ograničenja;
2. Dozvole (za uvoz, za tranzit, za robu dvostruke namjene);
3. Posebni propisi (SPS, veterina, tehnički propisi);
4. Antidampiske i kompenzatorne carine;
5. Mjere za zaštitu od prekomjernog uvoza.

ANTIDAMPINŠKE I KOMPENZATORNE CARINE

- **ANTIDAMPINŠKA CARINA** ima za cilj da spriječi uvoz robe u CG po cijeni nižoj od normalne vrijednosti te robe, koji izaziva ili prijeti da izazove znatnu štetu postojećoj proizvodnoj grani ili znatnije usporava stvaranje proizvodne grane (npr. uvoz tetrapak mlijeka kad ono sa cijenom ispod "normalne", ulazi, uništava domaće proizvođače, a kad to postigne, onda se podigne cijena na tom tržištu, gdje nema konkurencije...)
-
- **KOMPENZATORNA CARINA** je posebna carina na uvoz robe koja se uvodi radi poništanja efekta subvencije koju država porijekla, odnosno izvoza posredno ili neposredno, odobrava za proizvodnju ili izvoz te robe u CG (npr. uvoz brašna koji je pod subvencijom u određenoj zemlji, kada je rodna godina, ulazi, pa prijeti da ugrozi domaću mlinsku industriju, koja uvozi i melje pšenicu čija carina je 0%); (proizvodi "domaće" brašno, tj. robe mlinske industrije)
-
- **USLOVI ZA UVODJENJE OVIH MJERA:**
  - postoji značajan **porast** dampinškog ili subvencionisanog uvoza u odnosu na domaću proizvodnju ili potrošnju (analiza tržišta);
  - su **cijene** takvih uvoznih proizvoda **znatno niže** od cijena sličnih domaćih proizvoda ili da su te cijene uticale na smanjenje cijena sličnih domaćih proizvoda u značajnoj mjeri ili da su spriječile povećanje cijena domaćih proizvoda do koga bi inače došlo;
  - je kao posljedica takvog uvoza **pricinjena znatna šteta** pojedinoj proizvodnoj grani ili ako prijeti opasnost da do takve štete dode.
  - Antidampinška, odnosno kompenzatorna carina ostaje na snazi koliko je potrebno da se **otkloni šteta**, a max 4 godine

MJERE ZA ZASTITU OD PREKOMJERNOG UVOZA

- Odredeni proizvod se uvozi u **povećanoj količini** u odnosu na domaću proizvodnju kada nanosi ili prijeti da nanese ozbiljnu štetu domaćim proizvođačima istog ili sličnog proizvoda.
- **Domaću proizvodnju čine** proizvođači istih ili sličnih proizvoda čija zajednička proizvodnja predstavlja više od 50% ukupne proizvodnje tih proizvoda u Republici.
- **Ozbiljna šteta** iz predstavlja značajno i sveobuhvatno slabljenje položaja domaće proizvodnje.
- Vrste mjera:
  - Količinska ograničenja;
  - Povećanje stope carine.

- **Carina je dažbina koja se naplaćuje** kada se roba porijeklom sa jednog carinskog područja stavlja u slobodan promet na drugom carinskom području
- **Carina je** vrsta državnog poreza, utvrđena carinskim zakonom, koji pored ostalog definiše **pravila carinsko-upravnog postupka, načela carinske zaštite domaćeg tržišta i proizvodnje, nastanak i način plaćanja carinskog duga, mjere carinskog nadzora kao i kazne za carinske privredne prestupe, krivična djela i carinske prekršaje** (def.na bazi carinskog zakonodavstva, isticanje kontrolne f-je carina, a ne samo ubiranja prihoda za budzet)
- **Carinska unija – EU** - Rimskim ugovorom (25.03.1957.) o osnivanju Evropske ekonomske zajednice (EEZ) predviđeno je stvaranje carinske unije koja je zaživjela od 1958 do 1968. god. U okviru carinske unije primjenjuju se jedinstvene carinske stope i vodi se zajednička spoljna carinska politika.

OBLICI ZAŠTITE DOMAĆEG TRŽIŠTA

- 2. Prelevmani** – instrument savremenog agrarnog protekcionizma oblik takse, tzv “klizne carine”, koja prati promjene cijena (nisu fiksni kao carine ad valorem, nego se utvrđuju u skladu sa promjenama unutrašnjih i spoljnih cijena; vještačko održavanje cijena poljoprivrednih proizvoda na visokom nivou;
  - Razlika između više domaće i niže uvozne cijene koju mora da plati uvoznik kad uvozi robu
- 3. Uvozne takse**, porezi i akcize; taksa od 1% na tzv. carinske usluge pri izvozu i uvozu; takse za carinsko evidentiranje 1%

MJERE KOJE DIREKTNO UTIČU NA KOLIČINE

Kontingenti, kvote, dozvole i zabrane (necarinske barijere, koje prosječno opterećuju uvoz preko 5%)

Kontingenti – količina koju je moguće uvesti tokom određenog perioda (različiti načini podjele kontingenata uvoznicima, *out of date*)

Kvote – slične, određuje je resorno ministarstvo, kad se one ispune, carine su znatno veće – puna zaštita

Dozvole – za robe na posebnom režimu; opojne droge, umjetnički predmeti, naoružanje, zaštićene vrste biljaka i životinja

Zabrane uvoza – rijetko se koriste (zaštita zdravlja, politički motivi)

OBLICI ZAŠTITE DOMAĆEG TRŽIŠTA

OSTALE MJERE

(monopoli, državna trgovina, damping, restriktivni uvozni postupak, tehnički, sanitarni i ekološki standardi, samoograničenje izvoza, međunarodne sankcije, mjere iz oblasti finansijske politike – npr. avansni depozit kod uvoza; mjere iz arsenala neoprotekcionizma, i sl)

Monopoli (karteli)- određivanje politike proizvodnje, prodaje i cijena (kartel aluminijuma (1912), čelika (1926), kalaja (1931), pšenice, kaučuka, šećera, nafte (1960, OPEC))

Državna trgovina – veliki kupac, suguran “platiša”, velike nabavke iz inostranstva, moraju biti međunarodni tenderi za javne nabavke

Damping – prodaje određene robe na stranom tržištu po cijenama nižim od normalnih tržišnih cijena

Restriktivni uvozni postupak – prekomplikovane administrativne procedure, kad se traži niz uvjerenja i potvrda

Tehnološki, sanitarni, ekološki i bezbjedonosni standardi

Neoprotekcionizam – RZ, veći nivo zaštite

Samoograničenja izvoza – bilateralni dogovori, kroz kvote (npr. ograničenje izvoza japanskih automobila na SAD tržište do 10% ukupno uvoza)

Ekonomске sankcije

ARGUMENTI ZA ZAŠTITU DOMAĆEG TRŽIŠTA

- **Zaštita domaće proizvodnje** (mlade industrije, kao npr elektronika, automobili, hemija mašinogradnja, određeni strateški proizvodi – čelik i poljoprivredni proizvodi)
- Zaštita mora biti **efikasna, ciljana, blagovremena i oročena**
- ***Infant Industry Argument*** – zaštitne carine, zaštita zaposlenosti domaće stanovništva i visine domaćih nadnica

PODSTICANJE IZVOZA – mjere aktivne zaštite

1. Izvozne premije (subvencije)
2. Poreske i carinske olakšice (povraćaji)
3. Odobravanje izvoznih kredita sa niskim kamatama
4. Subvencioniranje transportnih troškova
5. Davanje garancija za kredite koji se odobravaju za proizvodnju i za izvoz
6. Finansiranje propagande (sajmovi, izložbe, publikacije)
7. Informacije i izučavanje spoljnih tržišta
8. Pomoć DKP i predstavništvima komora u prodoru domaće robe na strana tržišta

Multilateralizam i bilateralizam

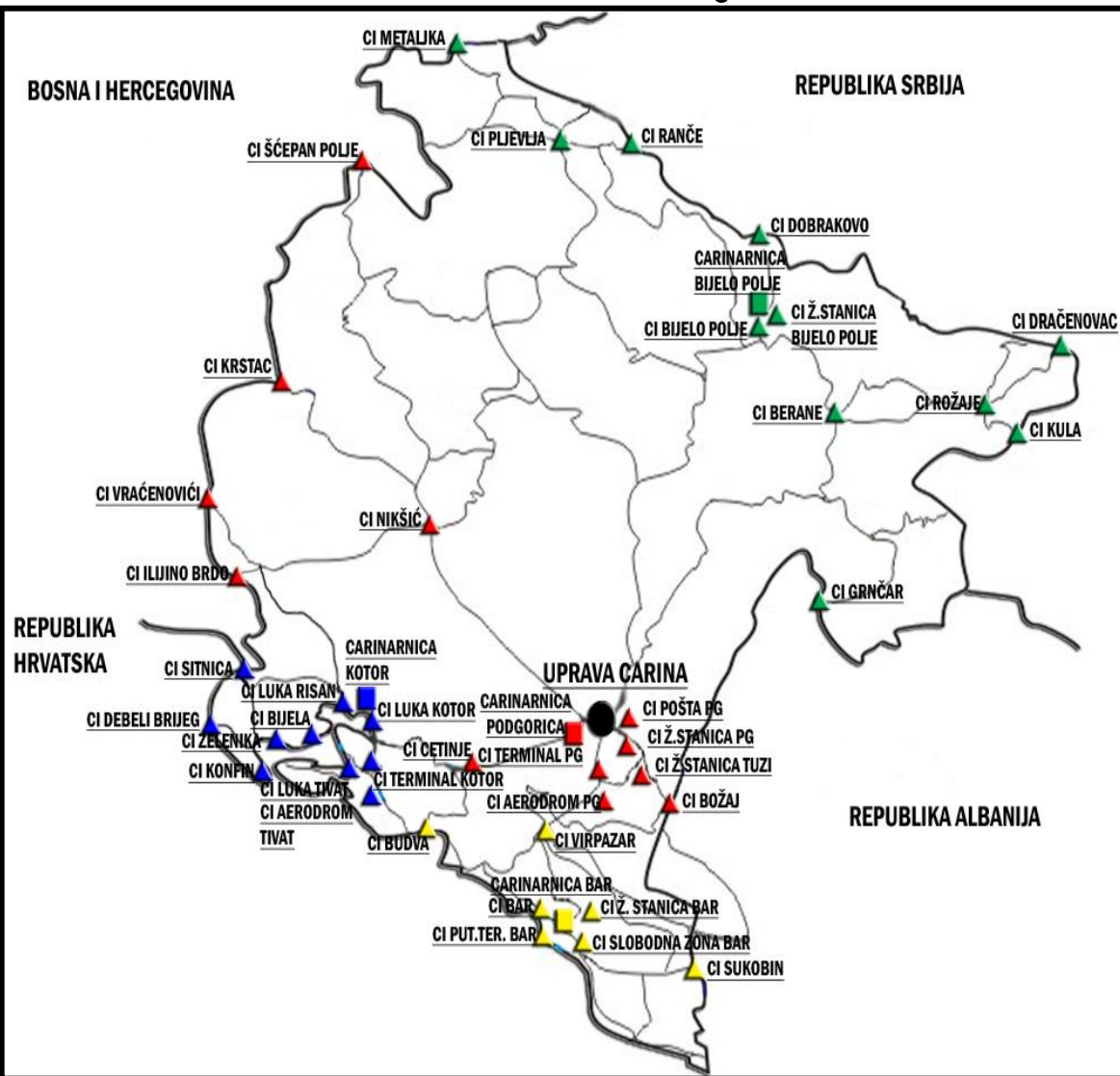

- **MULTILATERALIZAM** predstavlja mogućnost slobodnih međunarodnih plaćanja u bilo kojoj valuti koja je konvertibilna. Time se konvertibilna potraživanja stečena, po raznim osnovama, u jednoj zemlji veoma lako prenose za plaćanje dugovanja u bilo kojoj zemlji u svijetu.
- Potrebno je samo da se popuni nalog za prenos deviza ili uplati domaća valuta, a uvoz, u uslovima konvertibilnosti je, uglavnom, na liberalnom režimu.
- **KONVERTIBILNOST (ZAMJENLJIVOST)** podrazumijeva da svaki imalac te valute može slobodno da je zamjeni za bilo koju stranu valutu po važećem kursu razmjene, fiksnom ili fleksibilnom (varijabilnom) i bez posebnih ograničenja.
- **Unutrašnja konvertibilnost** omogućava domaćim licima da nacionalnu valutu zamjenjuju za inostrane valute, a **spoljna konvertibilnost** omogućava stranim licima da domaću valutu neke strane zemlje zamenjuju za druge valute slobodno i bez posebnih dozvola.
- Konvertibilni novac je prihvatljiv za sve zemlje svijeta i daje veću sigurnost vlasniku za očuvanje realne vrijednosti novca i prilikom kupovine neke robe.
- **TRANSFERABILNOST VALUTE** označava mogućnost iznošenja te valute u inostranstvo i poslovanje sa njom u stranim zemljama i u dovoljnim količinama
- **Kao opšte priznate svjetske valute kvalifikovale su se dolar i euro, kao i jen na području Azije**
- Za razliku od multilateralizma koji se, oslanja na konvertibilnost i transferabilnost valuta i na slobodnu trgovinu, **BILATERALIZAM** je sistem međunarodnih plaćanja, gde se primenjuje vezana trgovina, tj. **klirinški način plaćanja** i suštinski razmenjuje roba za robu. Kao sredstvo obračuna uzima se valuta neke nezavisne treće zemlje (najčešće dolar).

Nastanak carinskog sistema u CG

- Prvi pokušaji uređenja CG kao organizovane države u smislu **organizovanog prikupljanja državnih prihoda**, datiraju iz vremena **vladike Petra I Petrovića Njegoša** sa donošenjem „**Zakonika obšteg crnogorskog i brdskog**“, 18. oktobra 1798. god. na saboru u manastiru Stanjevići i taj datum je prihvaćen kao **dan carinske službe Crne Gore** s obzirom da se ovim Zakonikom po prvi put carina uvodi putem nekog propisa, odnosno postaje normativno ustrojen državni instrument. Ovim Zakonikom koji je bio i građanski i krivični, pored ostalog definisali su se međusobni odnosi između ljudi, prodaja imovine, naplata dugova i propisivale kazne za prekršaje i prestupe, veoma stroge, posebno za djela koja su imala krivični karakter.
- Za vrijeme vladavine Knjaza Danila, privredu karakteriše ustrojstvo jedinstvenog tržišnog i ekonomskog prostora putem daljeg razvoja instrumentarija za prikupljanje dažbina. **Carina (dacija, dumruk)** kao veoma važan izvor prihoda za državnu kasu se strogo i uredno naplaćuje, ali način upotrebe prikupljenih sredstava je u rukama Knjaza koji za to nikom nije polagao račune. Karakteristično je da je **naplata carine davana u zakup**, što je značilo da tadašnja država nije imala kapacitete da razvija svoje institucije, već su naplatu vršila druga lica uz odgovarajuće naknade.
- Za vrijeme Kralja Nikole, 1903.g. uvedena je **carinska tarifa za pojedine artikle**, pa je na taj način rješeno pitanje carina, koje su bile priličan problem crnogorskog saobraćaja sa inostranstvom i koje su stvarale dosta teškoća crnogorskim trgovcima. Donošenjem **carinskog zakona i zakona o carinskoj tarifi** dolazi do daljeg razvoja carinskog sistema i carina postaje najvažniji prihod državne kase

Geografski prikaz carinarnica i carinskih ispostava Crne Gore

CG je donijela **Zakon o carinskoj tarifi** (Sl.list RCG, br.75/05, 17/07, 56/07) čime je izvršeno usaglašavanje sa Međunarodnom konvencijom o harmonizovanom sistemu naziva i šifarskih oznaka (HS 2007) i Kombinovanom nomenklaturom EU Uredba o usklađivanju nomenklature carinske tarife za 2008. koja je utvrđena 20.12.2007., primjenjuje se Od 1.1.2008. kada je na snagu stupio I Privremeni sporazum o trgovini I srodnim pitanjima sa (Sl.list RCG, br. 3/08).

Primjer iz carinske tarife

HS	Description /Opis/	NAIMENOVANJE	Tarifni ekvivalent 2006	Važeća carinska stopa
0201	Meat of bovine animals, fresh or chilled:	Meso goveđe, svježe ili rashlađeno:		
0201 10	- Carcasses and half-carcasses	- Trupovi i polutke:		
0201 10 00 10	- - Veal	- - teleći	16,1	10+0.25 EUR/kg

HS - Harmonised System - harmonizovani sistem za nimenovanje carinskih pozicija, Svjetska carinska organizacija, WCO (to je međunarodni ugovor, a potpisnice su države članice, danas 138 država, ali se primjenjuje u oko 200 država i autonomnih carinskih teritorija);

Prve dvije brojke HS - poglavlje	Druge dvije brojke HS - naslov	Treće dvije brojke HS - podnaslov	CN - podnaslov	TARIC podnaslov
02	01	10	00	10

CET - Common European Tarrif;

CN - combined nomenclature;

TARIC - on line integrisana carinska tarifa EU;

97 poglavlja carinske tarife, 24 poljoprivreda, ostalo tzv. nepoljoprivreda (industrija i ostalo)

Primjer nomenklature CET-a do nivoa TARIC-a

HS Poglavlje	2 brojke	20 – Priprema povrća, voća, orašastih plodova ili drugih dijelova biljaka
HS Naslov	2 brojke	2003 – Gljive i tartufi, pripremljeni ili konzervirani, osim u octu ili octenoj kiselini
HS Podnaslov	2 brojke	2003 10 – Gljive iz porodice Agaricus
CN Podnaslov	2 brojke	2003 10 20 – ...privremeno konzervirano, u potpunosti kuhano
TARIC Podnaslov	2 brojke	2003 10 20 00